

הלכות יום הכפורים סימן תרמו תריז

פחות מכן תשע (יד) אין מענין אותו ביום כפור כדי שלא יבוא לידי סננה. הגה אפלו אם רוצה להקמיר על עצמו מוחין בידו (כל בל):

תריז דין עברה ומניקה ויולדת ביום הכפורים, וכו' ד' סעיפים:

א מימרא דרבא פחותי דף טו ב משנה יומא דף פב ג מעבדא דרבי שם ד (ענין בסימן ד ה"ר"ש שם מעבדא דאמיר ומו ה"ר"א חתבות ס"א ה ה"ר"ש שם בשם רמב"ן וי"א פוסקים ו ה"ר"מ ה"ר"ש מוכרי התוספות ג"ע ח

א *עברות ומניקות מתענות ומשלימות ביום הכפורים: ב עברה (א) שהריחה (ב) ופניה משפנים, ארעל פי (ב) שלא אמרה צריכה אני (ר"י נכ"ו), גולחשין לה באזנה שיום הכפורים הוא, (א) אם נתקברה דעתה בזכרון זה מוטב, ואם לאו (ב) (ד) מאכילין אותה (ה) עד שתתישב דעתה: ג יכל אדם שהריח מאכל (ו) ונשתנו פניו, מסכן הוא אם לא יתנו לו ממנו, (ז) ומאכילין אותו (ח) ממנו: ד (ט) *היולדת, תוף שלשה ימים (א) (י) לא תתענה כלל. משלשה עד שבעה, (יא) אם אמרה צריכה אני, מאכילין אותה. מכאן ואילך הרי היא (יב) (ד) ככל אדם. וימים אלו (יג) אין מונין אותם מעת לעת, כגון

באר היטב

(ב) שלא אמרה. ואם אמרה צריכה אני, אע"פ שאין פניה משפנים. ובשאר כל אדם לא מהני אמירה אא"כ נשתנה פניו, מ"א, ע"ש. וע"ג: (ג) מאכילין. פי' שחובבין כוש ברטב ונותנין לתוף פיה, ואם לא נתישבה דעתה נותנין לה רטב, ואם לאו נותנין לה הפאכל עצמו, ב"י, ב"ח, ונזקא עברה שלפעמים מתחשבת דעתה בכור מיעט.

באור הלכה

* עברות (א) ומניקות מתענות ומשלימות. ואם יש להפניקה לך חולה ומסכן ואינו רוצה ליתק מי אם מנקה⁽²⁾, ואם תתענה סננה הוא להלך, אינה מתענה אפלו ביום הכפורים⁽³⁾ (בה"ט בסימן תריח בשם תשובת דבר שמואל): * יולדת תוף שלשה ימים וכו'. ובספר שריקמך מביא בשם פוסה אחרונים דתפסקת גס"ב דינה כיוולדת⁽⁴⁾, ע"ן שם:

הוא ספקא דאורייתא, (ז) אכל שאר פענויות שאינן אלא מדבבן אין צריך להתענות אלא אם כן לו יש שתי שערות⁽¹⁾: (יד) אין מענין אותו וכו'. הינו (טו) אפלו לחנוף שערות⁽²⁾:

ב (א) שהריחה. מאכל, וידוע שאם אין נותנין לה מה שמתאנה, היא וולדה מסכנינה⁽⁴⁾, ואין נפקא מינה (ב) בין בתחלת עבודה ובין

בסופה: (ב) ופניה משפנים ארעל פי וכו'. ובאין פניה משפנים אין מאכילין אותה, אלא אם כן אמרה (ג) צריכה אני לאלל⁽⁶⁾: (ג) אם נתקברה דעתה וכו'. שלפעמים מתחשבת דעתה (א) אחר שמוזכרין לה שיום הזה יום הכפורים הוא, שכל העולם מתענין בו: (ד) מאכילין אותה. פרשו, שתחבין (ז) קיסם ברטב (רוצה לומר, אינה טפוחה) ונותנים לתוף פיה, ואם לא נתישבה דעתה נותנין לה רטב⁽⁸⁾ פחות פחות ממשעור, כפי שיתבאר לקמן בסימן תריח, ואם גם בזה לא נתישבה דעתה נותנין לה מן הפאכל עצמו פחות פחות ממשעור עד שתתישב דעתה. ודוקא עברה בן דוקאין עמה בכל הנזכר לעיל, משום שלפעמים מתחשבת דעתה בכור מיעט, אך בכל חולה מאכילין אותו כפי שיאמר הרופא, וכן בשמאכילין אותו על פי עצמו כשואמר צריך אני, גם כן מאכילין אותו עד שיאמר די, אך בכל זה מאכילין אותו פחות פחות ממשעור, וכפי שיתבאר לקמן סימן תריח: (ה) עד שתתישב דעתה. ואינה צריכה אמר (ו) הרופאים לזה: (ו) ונשתנו פניו. ויבא נשתנו פניו, (ז) ארעל פי שאומר שלבו חלש וצריך לאלל אין מאכילין אותו⁽¹⁰⁾ [בן פתחו מגן אברהם ואליה רבה. ובישועות יעקב מגמגם בזה. וע"ן בתחם סופר בחלק אבן העזר חלק ב סימן פב שדעתו, דאף שאנו אין מאכילין אותו מחמת שהוא בחזקת בריא, מפל מקום החולה עצמו היודע מרת נפשו יוכל לקח לעצמו ולאלל⁽¹¹⁾, בין ביום הכפורים בין בשאר אסורין, בין שפגיש בעצמו שיוכל לבוא לידי סננה]: (ז) ומאכילין אותו⁽¹²⁾. ורצה לומר גם כן (ח) תהל תהל, כמו באשה עברה, וכו'. ודע, דמה שהקלנו באשה עברה בתוך אדם שהריח, הוא דוקא עד שתתישב דעתו, (ט) אבל אחר שנתתישב דעתו אין להם לאלל שאר היום⁽¹³⁾, דלא אמרינן כפי שהמר מקצה היום באכילה הטר כלו: (ח) ממנו. ועל כל פנים כשמריח ריח מאכל זהו מאד כל אדם שיפלט כל הרק שיבוא בפיו ולא יבלע, דאז בא לידי סננה ונפאיתא בכתבות ס"א עמוד ב, חייאדם: ד (ט) יולדת וכו'. ואפלו אם לא ילדה עדין רק אהזו לה חבלי לדה, וכפי המבאר לעיל בסימן של סעיף יג⁽¹⁴⁾ דנקראת יולדת לענין לחלל עליה את השבת, והוא הדין דנקראת גם יולדת לענין זה שלא תתענה⁽¹⁵⁾ [מאמר מרדכי]: (י) לא תתענה כלל. אפלו אמרה איני צריכה לאלל, (י) מאכילין אותה ואמרינן לה אכל⁽¹⁶⁾, (יא) אכן מפל מקום יש להאכילה אז פחות פחות ממשעור, (יב) אבל בלא אמרה איני צריכה, מאכילין אותה כדרכה ואין צריך לחלל בפחות ממשעור, ויש מחמירין שגם בזה צריך להאכילה פחות פחות ממשעור: (יא) אם אמרה צריכה אני וכו'. מורי כשחברותיה אומרות (יג) שאינה צריכה או שהרופאים אומרים שאינה צריכה, דאז בעינן שתאמר צריכה אני ומאכילין אותה (ד) פחות פחות ממשעור, ומנהי אמירתה משום דלב יודע מרת נפשו, ויכול לקמן בסימן תריח, אבל כשאין שם מי שיאמר שאינה צריכה, (טו) אז אפלו בסתמא שאינה אומרת כלום, או שאומרת שאינה יודעת אם היא צריכה, (טז) מאכילין אותה⁽¹⁸⁾: (יב) ככל אדם. דמשם ואילך הרי היא כשאר חולה שאין בו סננה, ובדואי אין שום סננה מחמת לדה לאמר שבעה ימים ללדה, לפיכך אף אם אמרה צריכה אני לאלל מחמת צער לדה אין מאכילין אותה, (יא) אבל אם אמרה צריכה אני לאלל מחמת שמתכבד עלי החלי, מאכילין אותה כדרך שפאכילין כל חולה כשואמר צריך אני, כמו שיתבאר בסימן תריח, ע"ן שם: (יג) אין מונין אותם מעת לעת. ע"ן לעיל של במשנה בריורה סעיף קטן י דכמה פוסקים

שער הציצין

(ז) מגן אברהם ושי"א: (טו) ובנו מנות. והביא לזה סמוכין מירושלמי פרק שני שעירים, ע"ן שם: (א) אשכול. ומלשון רש"י משמע שהנזל מתאנה, ואפשר דלא שדף זה פי אחר מי יום, וע"ן ברבנו מנוח⁽⁶⁾, וצריך עיון: (ב) מגן אברהם ושי"א. והינו אחר שלוחשין לה ועדין לא נח דעתה: (ג) וע"ן במארי שכתב שקשלוחשין לה מענין היום מצרפין בדבריהם הבטחה על העבר, שאם תתישב דעתה תהא בטוחה על עברה שתתקן יראת שמים מצויה בו: (ד) נמרא: (ה) מגן אברהם בשם ה"ר"ש, וכן פתבו שארי פוסקים: (ו) פוסקים: (ז) אלא אם כן הוא חולה, שאז אפלו לא הריח ריח מאכל והוא אומר צריך אני או שהרופאים אומרים שהיא צריך לאלל, מאכילין אותו מיד כפי הצורך לו, ויכול לקמן בסימן תריח: (ח) פוסקים: (ט) ובנו מנות ופשוט: (י) ב"ח ומגן אברהם: (יא) מגן אברהם ושי"א: (יב) נהגות רבי ברוך פרינקלי, וכן נראה להורות⁽¹⁷⁾, דכלאו הכי הנאליה נכה מסתפק על דינא דמגן אברהם. ומה שכתבתי י"ש מחמירין, הוא הגר"ז בסימן תריח: (יג) דגול מרובה והגר"ז: (ד) הגר"ז: (טו) הגר"א וקרובי ונתאל בפקס מפנין ודגול מרובה והגר"ז: (טז) ומסתפקא דגם בזה מאכילין אותה פחות פחות ממשעור: (פ) אלנה זוטא בשם אסור וקטר ושי"א:

הַלְכוּת יוֹם הַכַּפּוּרִים סִימָן תַּרְמוֹ תַּרְיָז

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק יג]

אָלֶּא־אֶסְרֵן יֵשׁ לוֹ שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת⁽²¹⁾.

ג), וכן כתב בשו"ת אור לציון (שם) וכן דעת הגר"ש וואזנר (הל' חג בחג שם), והוסיפו, שגם על בעלה מוטל החיוב לשומרה שלא תתאמץ יותר מדאי, גם אם משום כך יצטרך להישאר כל היום בבית כדי לשמור על הילדים.

אולם באופן שלדעת הרופא עלולה התענית לגרום לה להפיל את עובריה, דעת הגר"ש⁽²²⁾ אויערבך (הליכות שלמה שם דבר הלכה אות ג) שצריכה לאכול ולשתות, ומ"מ די לה באכילת פחות פחות מכשיעור, שעל ידי כן לא תרגיש רעבון וצימאון. וכן אם התעברה על ידי סוג טיפולים שלדעת הרופאים יש בשבועות הראשונים חשש להפלה יותר ממעוברות אחרות, הורה שם שיש לה לשתות פחות פחות מכשיעור.

וכן מעוברת שהיא מדממת מאד, דעת הגר"ש קרליץ (חוט שני שם) שנחשב הדבר כחולשה המסכנת את העובר, וצריכה לשתות או אפילו לאכול, אמנם לפעמים די לה בפחות פחות מכשיעור, ויש לה להתייעץ בדבר עם רופא ירא שמים.

ולגבי מעוברת שהקיאזה הרבה ביום כיפור, דעת הגר"ש קרליץ (חוט שני שם) שאם נגרם לה על ידי כן חולשה גדולה או מחסור בנחלים, מותר לה לשתות, ואם צריכה לאכול, מותר לה אף לאכול [וראה במשנ"ב לעיל (ס"י) תקן ס"ק ג] ובשעה"צ שם (ס"ק ב) לענין שאר תעניות, שמעוברת שמרגישה חולשה, אין לה להחמיר להתענות, ואפילו בפחות מארבעים יום לעיבורה המיקל נשכר, כיון שבתחילת ימי העיבור העובר חלש מאד ועיניו או סיוף קל בודאי מסוכן לו ולמעוברת, וראה מה שכתבנו שם].

ולגבי מעוברת שהפילה בעבר שתי פעמים מחמת תענית, כתב הדעת תורה (ס"א) שיש להקל לה שלא להתענות, כיון שבאופן של ספק פיקוח נפש די בחזקה של שתי פעמים.

2) וגם באופן שהמינקת אינה אמו של התינוק, כתב בשו"ת מחנה חיים (א"ח ח"ג ס"י מו) שגם היא לא תתענה.

3) וכן דעת החזו"א (טעמא דקרא הנהגות החזו"א אות כב, אגרות וכתבים דרך אמונה הרואות והנהגות עמ' נו) שבאופן שאם תתענה לא יהיה לה מה להאכיל התינוק, מותר לה לאכול והוסיף הגר"ח קניבסקי שם, שמ"מ יש בדבר פריי דינים, ויש לעשות שאלת חכם [וראה בחזו"א (א"ח ס"י נט ס"ק ד) שבזמנינו מצויות מאד מחלות אצל התינוקות, ולפיכך כל שיש חשש שיגרם לתינוק קלקול מעיים או כאב או חום כל שהוא, הרי זה בכלל ספק סכנה, כיון שעלול הדבר לגרום לחולי וכל חולי בתינוק נדון כספק סכנה].

ואפילו בימינו שיש תחליפי חלב, דעת הגר"ש אויערבך (הליכות שלמה יום הכיפורים פ"ו ס"ב וארחות הלכה הע' 11-12) שכשיש חשש שחלבה יתמעט על ידי התענית, יש לה לשתות פחות פחות מכשיעור, ואין מתחשבים בכך שיש תחליפים, כיון שמוזנו של התינוק הוא חלב אם [אלא אם כן כבר עברו חודשים רבים מהלידה שיתכן שאין להקל כל כך, ויעשה שאלת חכם]. וכעין זה דעת הגר"ש קרליץ (חוט שני יום כיפור עמ' קסז). שכל זמן שלא ניסו להאכיל את התינוק מאכלים אחרים, יש מצבים שנחשב הדבר כפיקוח נפש עבורו, ומותר לאמו לאכול ולשתות כדי שיהיה לה חלב.

מאידך, בשו"ת אור לציון (ח"ד פ"ד אות ב) כתב, שבזמנינו מינקת חייבת להתענות גם כשהחלב שלה מתמעט, כל שאפשר לתת לתינוק תחליפי חלב, ורק בתינוק שמוכרח דוקא את חלב אמו מותר לה לשתות כדי שיהיה לה חלב להניקו.

המשך בעמוד הבא

21) אמנם, כתב בביה"ל לעיל (ס"י) תקן ס"א ד"ה הכל) שתינתק בת י"ב שנים ויום אחד ותינוק בן י"ג שנה ויום אחד, חייבים להתענות את שאר התעניות גם כשלא הביאו שתי שערות (שו"ת שבט הלוי ח"ו ס"י קבב אות ב, ח"י ס"י פא עיני תשעה באב אות ד, שונה הלכות ס"ה).

ויישב הגר"ש וולדנברג, שכאן מדובר שבדקו ולא מצאו [וכמו שדיבר הרמ"א], אבל לעיל מדובר שלא בדקו, וציון לדברי החיי אדם (כלל סו ס"א) שאכן חילק כך [אולם בשו"ת שבט הלוי (ח"ו שם) כתב, שסתמת הדברים לא משמע כישוב וז].

[משנ"ב ס"ק יד]

הִינּוּ אֶפְלוּ לְחִנוּף שְׁעוֹת⁽²²⁾.

22) אכן, כשבאים התינוקות לבית הכנסת, כתב הכף החיים (ס"ק ט) שאם אפשר ראוי שיאכלו במקום סתר או בהסבת פניהם כנגד הקיר, אבל לא כנגד העם.

ותענית בליל יום כיפור לקטנים שגילם פחות מתשע שנים, דעת הגר"ש אלישיב (הלכות חג בחג ימים נוראים פכ"ד הע' 7, ואשרי האיש ח"ג פכ"ג אות א) שנהגו שאינם אוכלים ושותים, ואינו נחשב אפילו כתענית שעות, כיון שאכלו סעודה סמוך ללילה, אך מ"מ אם הם רעבים וצמאים [מאד] מותר להם לאכול ולשתות, וכעין זה דעת הגר"ש קרליץ (חוט שני יום הכיפורים עמ' קנה) שגם אם נהגו שלא ליתן להם לשתות בלילה, מ"מ אם הם מבקשים או לאכול יש ליתן להם, וכן כתב בספר אלף המגן (על המטה אפרים ס"ק ה).

סִימָן תַּרְיָז

דִּין עֲבֵרָה וּמִנְיָקָה וְיוֹלָדֶת בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים

[בינה"ל ד"ה ענחת]

שְׁבוֹת⁽¹⁾ ומניקות וכו', כִּי אִם מְנַחֵה⁽²⁾ וכו', אֶפְלוּ בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים⁽³⁾.

1) ואף עבורות בזמנינו, שהן חלשות, דעת הגר"ש אויערבך (הליכות שלמה יום הכיפורים פ"ו ס"א) שהן חייבות להתענות [ואפילו בחודש התשיעי להריון], כיון שאשה בריאה שהריונה תקין אין חשש שהתענית תגרום לה נזק או לעובריה, ואף על פי שלעיתים רחוקות ומקרים מיוחדים עלול להיגרם נזק על ידי התענית, אין בכך להחשיב את התענית כסכנה עבורה [וראה מה שצייד הגר"ש אויערבך (שש"כ פל"ט הע' ד) על פי דברי הגר"א וסרמן (קובץ שעורים פסחים אות לב), לגבי חולה שחשש סכנתו הוא רק בגדר מיעוט שאינו מצוי, שמוותר לו להחמיר ולהתענות, ולסמוך על כך שישומר מצוה לא ידע דבר רע, שכוין שהוא מיעוט שאינו מצוי אינו נחשב כשכיח היוקא]. וכן כתב בשו"ת אור לציון (ח"ד פ"ד תשובה א), וכן דעת הגר"ש אלישיב (הל' חג בחג פכ"ה הע' 5) הגר"ש וואזנר (הל' חג בחג שם) והגר"ש קרליץ (חוט שני יום כיפור עמ' קסז) [נבשו"ת אבן ישראל (ח"ו ס"י לו אות ד) כתב, שכיון שהדורות נחלשו, התענית עלולה לגרום תפיל את עובריה, וראה שם מה שהסיק להלכת].

וגם באופן שיש חשש שתפיל מחמת התאמצותה כשהיא מתענה, הורה הגר"ש אלישיב (הל' חג בחג שם) שמ"מ חייבת היא להתענות, שהרי היא הגורמת זאת לעצמה על ידי התאמצותה, ורק שתזוהר שלא להתאמץ, ותשכב במיטה כל היום ולא תלך אפילו לבית הכנסת להתפלל [וראה גם בשו"ת חתם סופר ח"ו ס"י

הלכות יום הכפורים סימן תרמז תריז

ביאורים ומוספים המשך

החיוב. וראה עוד באור שמה (פי"ד מהל' מאכלות אסורות הי"ד) מה שכתב בביאור הדבר, וכן בספר מקראי קודש (ימים נוראים סי' ט).

[משנ"ב ס"ק ו]

אין מאכלין אותה⁽¹⁰⁾ וכו', לקח לעצמו וְלְאָכְלָיו⁽¹¹⁾.

10) אולם לענין מי שבא ואמר שהוא חולה לב וכדו' ומוחרז מהרפא שלא לצום, כתב הגרש"ז אויערבך (שו"ת מנחת שלמה ח"א סי' ז אות ג ד"ה גם, והליכות שלמה יום הכיפורים פ"ו ס"ה) שגם אם הוא נראה ככריא גמור, הרי הוא נאמן על הדבר, ולפיכך כשהוא אינו יכול לאכול בעצמו מאכלים אותו בידים [אפילו כשלא נשתנו פניו, וכמבואר בשעה"צ (סי"ז)], וכתב בטעם החילוק ביניהם, שכשרוצה לאכול מצד שאומר שמתאדה למאכל ושיסתכן אם לא יאכל אינו נחשב ספק עבורנו, כיון שלכל העולם כשלא נשתנו פניהם אין בכך סכנה, ולכן אין אנו עוברים על איסור תורה מחמתו, מה שאין כן באופן שאומר שהוא חולה, על כל פנים מידי ספק לא יצא.

וכן לענין אשה שאמרה שהיא מעוברת, כתב (שם) שאף על פי שלא הוכר עוברת יש לחוש לדבריה, ולכן גם אם לא נשתנו פניה, אם אינה יכולה לאכול בעצמה מאכלים אותה בידים. וכן כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"ד סי' א אות ה) שכיון שרוב נשים עומדות להיות מעוברות, הן נאמנות על הדבר [ואולם הביא שההגהות תוס' חרשים על המשניות (אבות פ"ה מ"ה) בשם מהר"ש מאמשטרם, והשרית חתם סופר (אהע"ז ח"ב סי' פב) כתבו שאינה נאמנת, ומאידך, החכמת שלמה (הגהות שו"ע סי"ב) כתב שהיא נאמנת].

11) והוסיף הגר"ש אלישיב (תורת היולדת פ"ג הע' ז), שמותר גם לומר לו שהחתם סופר כתב שמותר לו לאכול בעצמו [ואין זה נחשב שאנו מאכלים אותו].

[משנ"ב ס"ק ז]

ומאכלין אותה⁽¹²⁾ וכו', שְׁאֵר הַיָּמִים⁽¹³⁾.

12) וכיון שסכנה היא לאדם כשמתאדה לאכול ואינו אוכל, כתב בביה"ל לעיל (סי' קסט סי' ד"ה לשמש) שיתכן שלפיכך נהגו בכל ישראל שכשארם נכנס לבית חבירו בשעה שאוכלים, קוראים לו לאכול.

13) ולענין מי שהותר לו לאכול פעם אחת יותר מכשיעור, כתב בביה"ל לקמן (סי' תריח ס"ד ד"ה ואם) בשם שו"ת בנין ציון שלגבי כל אכילה ואכילה שיאכל לאחר מכן צריך לשער האם די לו בפחות מכשיעור, שכן אם די לו בפחות מכשיעור, אם יאכל כשיעור יתחייב על כך כרת.

[משנ"ב ס"ק ט]

לְעֵיל כְּסִימֵן שֶׁל שְׂעִיף⁽¹⁴⁾ וכו', שְׁלֵא תִתְעַנֶּה⁽¹⁵⁾.

14) שם מבואר, שישולת נקראת משתשב על המשבר, או משעה שהדם שותת ויורד, או משעה שחברותיה נושאות אותה בורעותיה שאין בה כח להלך [וראה בספר ארחות שבת (ח"ב פ"ב הע' קיא), שבימינו קשה לשער את זמן הישיבה על המשבר, כיון שהיא יושבת גם קודם לכן על מיטת הלידה, וראה בספר תורת היולדת פכ"ט].

וממתי מונים את מנין הג' זו ימים, האם מגמר הלידה או משעה שבאו אחר מהסימנים הנ"ל, כתב לעיל (סי' של ס"ק יא) שמונים מגמר הלידה, וכן היא משמעות לשונו להלן (סי"ב). אולם, בביה"ל לעיל (שם ס"ד ד"ה כל) הסתפק שיתכן שמונים כבר המשך בעמוד הבא

[משנ"ב ס"ק א]

היא וְלִדְהָ מְסַכְּנִים⁽⁴⁾.

4) משמעות דבריו שמעוברת שהריחה גם היא וגם עוברת מסוכנים, וכן כתב הרא"ש ביומא (פ"ח סי' יג) שאין מציאות של סכנת האחד בלא סכנת האחר. ולענין אופן שיש סכנה לעובר בלא האם, האם נחשב הדבר כפיקוח צפ"ש הדוחה את המצוות, ראה מה שכתב בביה"ל לעיל (סי' של ס"ד ד"ה או ספק).

[שעה"צ ס"ק א]

רְעֵן רְבִנְנוּ קְנֻחָה⁽⁵⁾.

5) משמעות דבריו (פ"ב מהל' שביתת עשור הי"ט) שהמעוברת מתאדה ולא הולד.

[משנ"ב ס"ק ב]

צְרִיכָה אֲנִי לְאָכְלָה⁽⁶⁾.

6) בגדר אמירת "צריך אני" [כגון לגבי חולה, כמבואר בשו"ע לקמן (סי' תריח ס"א)], כתב ההגהות מיימוניות (פ"ב מהל' שביתת עשור אות ה) שנחלקו הפוסקים בדבר, שיש גאונים שסברו שדוקא כשמוסיף לומר שאם לא יאכל יסתכן, ור"ת סבר שדי במה שאומר שצריך לאכול. ובספר תורת היולדת (פ"ג הע' ג) כתב, שמשמעות המשנ"ב לקמן (סי' תריח ס"ק ה, ושעה"צ שם ס"ק ו) כדעת ר"ת.

[משנ"ב ס"ק ג]

אִם נִתְקַרְרָה דַּעְתָּה⁽⁷⁾.

7) מבואר מסתימת דבריו שגם בזמנינו לוחשים למעוברת קודם שנותנים לה לאכול, וכן כתבו הדעת תורה (ס"ב) והאלף המגן (על הכתה אפרים, ס"ק ד), ושלם כמו שכתב השו"ת בשמים ראש (לר"ש הורביץ, סי' שג) שבזמנינו נותנים לה מיד לאכול וכשאר חולי של סכנה, ואין לוחשים לה [וראה בכף החיים (ס"ק ז) שהביאו, וסיים שהכל תלוי לפי הענין].

וכשלוחשים לה שהיום יום כיפור [וכן לחולה שאוכל], הורה הגרש"ז אויערבך (שש"כ פ"ט הע' יג) שיש לשים לב לא לומר זאת באופן שתיבהל ותפחד מזה.

ואף על פי שלענין אכילת מאכלות אסורות למעוברת, משמעות דברי הרמב"ם (פי"ד מהל' מאכלות אסורות הי"ד) שמאכלים אותה מיד ואין לוחשים, ביאר ההגהות א"א (ס"ק א) בשם הליקוטי מטה אשר, ששונה יום כיפור שיש לאחר מכן היתר לאיסורו, ולפיכך לוחשים לה אולי תמתין לאכול בהיתר. מאידך, המאירי (יומא פב, א ד"ה עוברת שהריחה בשר) והלבוש (ס"ב) כתבו שגם כשבאים להאכילה מאכלות אסורות בשאר ימות השנה, צריך קודם לכן ללחוש לה שהוא מאכל איסור, שמא תתקרב דעתה על ידי כן.

[משנ"ב ס"ק ד]

רוֹצֵה לִמְוֵר, אִתָּהּ טְפוֹת⁽⁸⁾ וכו', נִתְקַנֵּן לָהּ רֹטְבִים⁽⁹⁾.

8) מבואר מדבריו, שגם בפחות מכשיעור יש חילוק בין רב למעט [וראה מה שכתב בספר מקראי קודש (ימים נוראים סי' מא) בבדן זה].

9) בביאור מה שיש להקדים את אכילת הרטוב לאכילת המאכל עצמו, כתב הב"י (בתירוצו השני) שרטוב הוא מועט מהמאכל עצמו, ובספר תורת היולדת (פ"ג הע' ט) צידד שכונתו היא שכיון ששיעור החיוב על שתיה גדול משיעור החיוב על אכילה, נמצא שכמות מועטת של שתיה היא אחוז יותר קטן משיעור החיוב מאשר אותה כמות של אכילה שהיא אחוז יותר גדול משיעור

הלכות יום הכיפורים סימן תרמז תריז

ביאורים ומוספים המשך

16) ובטעם הדבר ביאר לעיל (סי' של ס"ק יג), שכיון שכל היולדות צריכות לכך, אנו תולים שמה שהיא אומרת שאינה צריכה הוא משום שיש לה חולשת הדעת, ולכן היא מואסת במאכלים או אינה מרגישה בצורך לאכול.

[שעה"צ ס"ק יב]

זמן נראה להורות⁽¹⁷⁾.

17) אמנם, בביה"ל לקמן (סי' תריח ס"ז ד"ה כשמאכילין) הביא גם את דעת השו"ע הרב שהחמיר בדבר, ולא הכריע.

אולם באופן שהרופא אומר שדי לה באכילת פחות פחות מכשיעור, ואכילת כשיעור מיותרת לה לגמרי, דעת הגרש"ז אויערבך (שש"כ פל"ט הע' מג) שתאכל פחות פחות מכשיעור.

[משנ"ב ס"ק יא]

שאינה יודעת אם היא צריכה, מְאָכִילִין אוֹתָהּ⁽¹⁸⁾.

18) וכן באופן שרופא או מילדת אומרים שהיא צריכה, כתב לעיל (סי' של ס"ק יד) לענין חילול שבת, שאף על פי שהיא אומרת שאינה צריכה, מחללין. והוסיף, שמי"מ אם רק חברותיה אומרות שהיא צריכה, אין שומעים להן להכחיש אותה, ואין מחללין [אולם כתב בשעה"צ שם (ס"ק יא), שלפי מה שכתב השו"ע לעיל (סי' שכח ס"י) שיש שסוברים שכל האנשים נחשבים כמומחים קצת, אין הדין הזה ברור כל כך, וראה עוד מה שכתב במשנ"ב לקמן (סי' תריח ס"ק א), שלגבי יולדת לכל הדעות סומכים על נשים, כיון שהן בקיאות בדבר].

[ביה"ל ד"ה יולדת]

דְּמַסְפֵּלֶת גַּם-כֵּן דִּיעָה קְיֹלְדָתָהּ⁽¹⁹⁾.

19) והתבאר שם בדבריו, שהיינו דוקא במפלת לאחר ארבעים יום, וכן הורו הגרש"ז אויערבך (הליכות שלמה יום הכיפורים פ"ו ארחות הלכה הע' 14) והגר"נ קרליץ (חוט שני שבת ח"ד עמ' רמח) שהמפלת תוך מ' יום, אין מנין ג' ז' ול' נוהג בה.

ולענין היולדת בניתוח קיסרי, דן הגר"נ קרליץ (שם, ובשעה"צ שם ס"ק ל) האם נחשבת היא כיוולדת לענין דיני ג' ח' ימים, שאף על פי שלא היתה לידה טבעית, מ"מ הרי חלים בגופה שינויים כמו בגוף שאר היולדות, ולפעמים כיון שניתחו אותה, אף לאחר שלשה ימים דינה כמסוכנת, ויש לבחון כל מקרה לגופו.

משעת ביאת הסימנים, ונשאר בצ"ע למעשה נורק הוסיף, שאף על פי שלפי זה אם נמשכה ישיבתה על המשבר יום אחד, מחללים עליה את השבת רק שני ימים אחר הלידה, מ"מ באופן שהתקשתה בלידתה קרוב לשלשה ימים, נחשבת היא כחולה אף בשאר אבריה, ואינה בכלל שיעור מנין הימים].

ולמעשה, כיון שהוא ספק פיקוח נפש, דעת הגר"ש אלישיב (תורת היולדת פלי"ה הע' א) שיש להקל בדבר נודברי הביה"ל הנ"ל שיש להחמיר, נאמרו רק לגבי דבר שאין במניעתו סכנה, וכמו שכתב לעיל (סי' שכח ס"ד ד"ה כל), וכן דעת הגרש"ז אויערבך (נשמת אברהם ח"א עמ' שמח, הליכות שלמה יום הכיפורים פ"ו ס"ג ודבר הלכה אות ח).

וממתי נחשב גמר הלידה, דעת הגרש"ז אויערבך (שם) שהיינו הלידה עצמה, ולא יציאת השליא. מאידך, דעת הגר"נ קרליץ (חוט שני שבת ח"ד עמ' רמח) שכיון שספק נפשות הוא זה, מסתבר שאפשר להקל ולחשב את הימים משעה שנגמרה פעולת היולדת בלידה, דהיינו לאחר יציאת השליא.

15) וכן משהגיע זמן הלידה והחלו צירי לידה סדירים, דעת הגרש"ז אויערבך (הליכות שלמה שם דבר הלכה אות ד) שתחיל מיד לשתות [אף על פי שעדיין אינה נחשבת כיוולדת], כדי שלא תהיה בשעת הלידה במצב של חוסר נוזלים, ואף יתכן שמתעם זה אינה צריכה לדקוק בשיעורים.

וכן מעוברת שעדיין לא מלאו לה תשעה חודשים ומרגישה צירים, דעת הגר"נ קרליץ (חוט שני יום כיפור עמ' קסו) שמה שהלידה עלולה להקדים קודם זמנה נחשב כפיקוח נפש, ויש לה לשתות כדי להפסיק את הצירים, ואם לא די לה לשם כך לשתות פחות פחות מכשיעור, תשתה כשיעור, וסיים שהכל לפי הענין.

ומי שהגיע זמן לידתה והיא מרגישה מאד לא טוב, דעת הגרש"ז אויערבך (שם) שרצוי שתחיל לשתות פחות פחות מכשיעור [גם אם עדיין לא התחילו צירי הלידה].

ובאופן שהיתה לה ירידת מים, דעת הגרש"ז אויערבך (שם) שיש לה לשתות, ואף לא תדקוק בשיעורים.

[משנ"ב ס"ק י'

מְאָכִילִין אוֹתָהּ וְאוֹמְרִין לָהּ אֲכָלִי⁽¹⁶⁾.

הלכות יום הכיפורים סימן תריז תריח

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק יג]

לחשוב השקפה ימים מעת לעת לא הפסידו⁽²⁰⁾.

20) וכעין זה כתב לעיל (סי' של ס"ק ו'), שלענין יום כיפור בודאי יש לצדד להקל למנות את הימים מעת לעת, כיון שספק נפשות להקל [וגם לענין חילול שבת, כשלא נודמן לו נכרי לעשות על ידו, מותר הדבר על ידי ישראל].

ובאופן שלפי מנין מעת לעת יוצא הדבר לחומרא, כגון שהיא יצאה תוך השלשה ימים לארצות הברית והיום התארך עליה, שנמצא שמנין המעת לעת נגמר קודם יום כיפור, צידד הגרי"ש אלישיב (תורת היולדת פ"ה הע' א) שלכל הדעות מותר לה לאכול, שהרי קבעו חז"ל שבשלשה הימים הראשונים היא מסוכנת, ורק נחלקו הפוסקים האם גם מנין מעת לעת קובע דבר.

סימן תריח

דין חולת ביום הכיפורים

[משנ"ב ס"ק א]

ספק נפשות⁽¹⁾ וכו', מהימנעין לנשים⁽²⁾, דאינהו בקיאי בהו⁽³⁾.

1) וראה בבית הלוי לעיל (סי' שכח ס"ד ד"ה ויש) שהביא שמהרמב"ם ומהר"ן משמע שחולקים על דעה זו, אלא שהש"ע חשב לדעה זו משום שספק נפשות להקל, וכמובאר בדבריו שם.

2) מקור דברי המשנ"ב הוא מהמגן אברהם (ס"ק ח), והפמ"ג הקשה ("א"א ס"ק ח) שבמגן אברהם (ס"ק א) כתב שעכ"ם ואשה נאמנים להכחיש רופא ישראל אף בכל חולה, וסיים הפמ"ג 'ויש ליישב', ומדברי המשנ"ב להלן (ס"ק ו) מבואר שלמד בכוחת המגן אברהם, שדוקא אם העכ"ם או האשה הם רופאים הרי הם נאמנים להכחיש רופא ישראל [וראה דברי הגר"ש קמינצקי (קובץ הלכות עמ' תיד) בזה].

3) ואם היולדת [לאחר שלשה ימים מהלידה ועד שבעה ימים לאחריה] אומרת שאינה צריכה, כתב לעיל (סי' של ס"ק יד) לענין חילול שבת, שאם כנגדה יש רופא או מילדת שאומרים שצריכה, פשוט שמחללים, אבל אם שאר הברותיה אומרות שצריכה והיא אומרת שאינה צריכה, אין שומעים להן להכחיש אותה. ובשעה"צ שם (ס"ק יא) כתב שלפי המבואר בש"ע (סי' שכח ס"י) שיש מי שאומר שכל אדם בחזקת בקי קצת לענין ספק נפשות, דין זה שחברותיה אינן נאמנות כנגדה אינו ברור כל כך.

[משנ"ב ס"ק ב]

שקבד עליו החלי⁽⁴⁾, נוהגין⁽⁵⁾.

4) וחולה שיש בו סכנה, שמצבו הרפואי לא יתדרדר כתוצאה מהצום, אך האכילה תשפר את מצבו ותגדיל את סיכויי החלמתו, כתב בספר מועדים וזמנים (ח"א סי' ס) שגם אז עליו לאכול, כי האפשרות שיתרפא על ידי שיאכל נחשבת גם היא בכלל פיקוח נפש. [וכן משמע בבית הלוי לעיל (סי' שכח ס"ד ד"ה כל) לענין חילול שבת, שלדעת המאירי במקום שעל ידי חילול שבת מתחזקים אבריו, הרי זה בכלל פיקוח נפש, כיון שלפעמים יוצא על ידי זה מכלל סכנה].

5) וכשמאכילים חולה ביום כיפור, כתב הב"ח (בסוף הסימן) בשם המהר"ל, וכן כתב הדעת תורה (סי' כ"ב) בשמו, שמאכילים אותו חשובי וגדולי העיר, כי חוששים שמא אחרים שאינם בקיאים יחששו מלהאכילו כי יסברו שאינו צריך, וימות.

[משנ"ב ס"ק ג]

דשקא הוא נקעה⁽⁶⁾ וכו', מקמת רב תלשא⁽⁷⁾, ואפלו החולה בעצמו הוא רפא ומקנה⁽⁸⁾.

6) אבל כשהחולה אומר צריך אני, כתב הש"ע ששומעים לו אף שהרופאים אומרים שאינו צריך. ובטעם הדבר כתב להלן (סי' ה) שהוא משום שלב יודע מרת נפשו. וביאר הר"ן (יומא ד, א מדפי הרי"ף) שכיון שספק נפשות להקל, לכן כשאומר צריך אני, תולים שאינו מחמת שנבעת, אלא מחמת שידע בעצמו יותר מאחרים, וכשאומר איני צריך, תולים שאומר כן מחמת שנבעת.

7) ואף אם החולה חש בטוב, אלא שחייב לאכול [כגון חולה לב וכדו], הורה הגר"ש קמינצקי (קובץ הלכות עמ' תכ) ששומעים לרופא, ומה שכתב שהוא מחמת חולשה הוא לאו דוקא, אלא שכך הוא בדרך כלל (וראה שבת שבתון עמ' קסה).

8) וכשהרופא אומר שאינו צריך, והחולה בעצמו הוא רופא ומספק אם צריך, ראה להלן (סי' טו).

[משנ"ב ס"ק ד]

שומעים לחולה⁽⁹⁾.

9) אמנם, לעיל (סי' שכח ס"ק כה) כתב שאם החולה אומר שזקוק לתרופה מסוימת, והרופא אומר שהתרופה תזיק לו, שומעים לרופא. וביארו המחצה"ש, הלבושי שרד והגהות רעק"א (על המגיא ס"ק ג) שיש לחלק בין דבר מאכל לתרופה, שלגבי הצורך לאכול בקי החולה יותר מהרופא, כי לב יודע מרת נפשו, אבל בנוגע לתועלת התרופה, הרופא יודע יותר מהחולה.

ואף כשהרופא בקי בטיב המחלה, כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"ח סי' עד ח"א סי' קסד) ששומעים לחולה, כי גם הרופא מודה שהאכילה תשקט את הסכנה המיידית שבאה מחמת חולשתו, אלא שחושש שהאכילה תזיק לו לאחר זמן, ומניחים את החשש לנוק עתידי מפני סכנה מיידית וודאית [וכן כתב המחצה"ש (סי' שכח ס"ק ו) לחלק בין מאכל לתרופה]. ושלא כמו שכתב הערוך השלחן (סי' ס"ו) שגם לענין אכילה ששומעים לחולה, זה רק במחלות שהרופאים בעצמם אינם יודעים דבר ברור, אלא רק משערים בדעתם [כגון חולה הסובל מכאבים בלב או בבטן וכדו], אבל חולה השוכב במיטה [שהרופאים יודעים בבירור בטיב המחלה], לא מאכילים אותו בניגוד לדעת הרופא. אכן, הוסיף בשו"ת שבט הלוי (שם) שבכמה סוגי מחלות ובפרט בחולים מסוימים לאחר ניתוח, שאז האכילה היא סכנת מות ממשית לחולה, דאי שלא מאכילים אותו בניגוד לדעת הרופא, וכן כתב התהלה לדוד (סי' שכח ס"ק יג).

וכתב עוד התהלה לדוד (שם) שיש להסתפק אם די שהחולה יאמר שישתכן אם יצום, או שצריך גם שיכחיש את הרופא ויאמר שהאכילה לא תזיק לו. [ולפי המובא לעיל ששומעים לחולה כיון שזו סכנה מיידית וודאית לעומת הרופא החושש לנוק עתידי, לכאורה אין צורך שיכחיש את הרופא].

[משנ"ב ס"ק ה]

קבד עליו החלי⁽¹⁰⁾ וכו', דשקא שקכה⁽¹¹⁾ וכו', דילב יודע קרת נקשו⁽¹²⁾ וכו', החולה רוצה להקמיר⁽¹³⁾ וכו', אין צריך פקרה⁽¹⁴⁾ וכו', פקצי שעורה⁽¹⁵⁾ וכו', רק על השוגג⁽¹⁶⁾.

10) וכן לענין יולדת לאחר שבעה ימים ללידתה שאז היא כשאר חולה שאין בו סכנה, כתב לעיל (סי' תריז ס"ק יב) שאין מאכילים אותה כשאומרת שצריכה לאכול מחמת צער לידה, ורק אם אומרת שצריכה לאכול מחמת שהוכבד עליה החולי, אז מאכילים אותה.

הַלְבוּת יוֹם הַכַּפּוּרִים סִימָן תְּרִיז תְּרִיחַ

אם ילדה בשבעה בתשרי בערב אין מאכילין אותה ביום הכפורים (יד) אם לא אמרה צריכה אני, אף-על-פי שלא שלמו לה שלשה ימים עד יום-כפור בערב, משום דכיון שזכנס יום רביעי ללדתה מקרי לאחר שלשה:

תְּרִיחַ דִּין חוֹלָה בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים, וְבוּ י' סְעִיפִים:

א *חולה שצריך לאכל, אם יש שם (א) רופא בקי, אפלו הוא (ב) עובד כוכבים, בשאומר אם לא יאכילו אותו אפשר שיכבד עליו החלי (ג) (ד) ויסתפק, מאכילין אותו על פיו, ואין צריך לומר שטמא זמותר. יאפלו אם החולה אומר איני צריך, (א) שומעים לרופא. * ויאם החולה אומר (ד) צריך אני, אפלו מאה רופאים אומרים אינו צריך, (ה) שומעים (א) לחולה: ב (ו) הרופא אהד אומר צריך (ז) ורופא אהד אומר אינו צריך, מאכילים אותו: ה הגה והוא הדין לשנים נד שנים, (ח) ואפלו קצתן (ז) יותר בקיאיין מקצתן, כן נראה לי: ג (ט) ויאם החולה ורופא אהד עמו אומרים שאינו צריך (י) ורופא אהד אומר צריך, 'או שהחולה

א משנה יואם פ"ב
ב ה"א"ש שם
ג מוקרא דכ"י יוא
ד ש"ג ד שם
ה ה"א"ש פ"ק ג
וה"ב ר"ב המוד
ז ש"ס ד"ס פ"ק ג
ח לק"ל ו' ספקות
ט ה"א"ש
י ד' ממשכות המ"א
ש"ס

בְּאֵר הַיֵּטֵב

(א) עובד, וכתב הרא"ש דעובד-כוכבים או אשה נאמנים להכחיש (שאל: ב) (ג) ויסתפק, וה"ה אפלו אינו אומר שיסתפק רק שאומר שאפשר שיכבד עליו נותנין לו, שאנו חוששין שמא יסתפק, אחרונים: (ג) לחולה, אפלו הרופאים אומרים שהמאכל יזיקהו שומעין לחולה.

מְשֵׁנָה בְּרוּחָה

סוכרין (יט) ד'מים אלו במעת לעת שערז אותם (ע) ויש להקל למעשה, וכן מצאתי בישעיהו-יעקב דהמקל בספק נפשות להשב השבעה ימים מעת לעת לא הפסיד²⁰: (יד) אם לא אמרה צריכה אני, והינו כשחבורתיה אומרות שאינה צריכה, וכג"ל בסעף-קטן יא: א (א) רופא בקי, פרוש, בקי (ב) באותו מקום, ועין לעיל סימן שח שסעף י' דהביא שם המחבר דעת יש מי שאומר דלא בעינין בקי, אלא כל אדם בחזקת בקי קצת לענין ספק נפשיות²¹ (והינו באומר על-כ"ל-פנים שמבין בחלי זה), ומסים הרמ"א שם, דיש אומרים זה וקא ברופא ושראל, אבל בעכ"מ אינו נאמן עד שיהיה בקי, (ג) והוא הדין הקא, ודע, דבזילת לקלי עלמא מהימנין לנשים²², דאינהו בקיאי בהו²³ [ד"מ]: (ד) ויסתפק, הוא הדין אפלו אינו אומר בהדיא שיסתפק, רק שאומר שאפשר שיכבד עליו החלי²⁴, נותנין לו²⁵, שאנו חוששין שמא יסתפק: (א) שומעים לרופא, דשמא הוא (ג) נבצע²⁶ ואינו מרגיש בחלי מחמת רב חילשא²⁷, ואפלו החולה בעצמו הוא רופא מקמת²⁸ [פ"מ]: (ד) צריך אני, אפלו אם (ה) הרופאים אומרים שהמאכל יזיקהו, שומעים לחולה²⁹: (ה) שומעים לחולה, והינו כשהחולה אומר שמרגיש בנפשו שצריך לאכל, שאם לא יאכל שמא יכבד עליו החלי³⁰; ובג"ל שמוכרין לו (ו) תחלה שהיום הוא יום-כפור,

בְּאֵר הַלְכָה

* חולה שצריך לאכל וכו', אפשר שיכבד עליו החלי וכו'. עין בפרי מגדים ותי"א ד'הינו אפלו הוא לעת-עמה חולה שאין בו ספק³¹, אכן שמשערים שאם לא יאכל אפשר שיגבר עליו המפלח³² ויכול להיות שיבוא לידי סנה. ובענין מה שקבת השלחן צריך אפלו הוא עב"ם, כתב בספר תפארת-ישראל דהאינא יש להתישב בדברי, דבעיני ראיית דשכ"י להימנוטויה, דלכל חלי קל אומרים סמדי כפשייתענה יסתפק, וכיצא כדכרין כתב בשו"ת רמ"ץ חלק אורח-חיים סימן ט"ל אות י', וכן בשו"ת רומ-חיים סימן תקנא אות ד, גם לענין רופא ישראלי שנהרה מהם חשודים לעבר על דברי-יתרה וחסל שבת וגם הם אינם מתענים מצד אפקידותא, צריך עיון רב אם יש לסמוך עליהם³³, עין שם, ובאמת הדבר תלוי לפי ראות עיני המורה את הענין, וכמו שקבת בספר משה-אפרים סימן תריח אות ב וזה לשונו: והדבר תלוי בראות עיני המורה ובקביאותם בעינים בענין זה, עין שם, ולענין אם הם ושלום ליש בנפחה³⁴ (הינו מה שקורין תאלע"ר³⁵) רמקאן לצלן בעיר, עין מה שכתבנו בסימן תקנד בבאר הלכה בשם פתח-יעולם לענין הדי צומות³⁶, ולענין יום-הכפורים, עין בהתם-סופר חלק ו סימן ט"ב³⁷, ונדפס בעת בלשחך צריך לעמבערג בהנהומו, אמנם בספר ראשית-כפורים ב"ר ד' חולק עליו, עין שם, ועין בספר שד"ח תקנד במצרכת יום-כפור סימן ג מה שכתב בה: * ויאם החולה אומר צריך אני, אפלו מאה וכו'. עין ט"ז שפצוד לומר דוקא כשהחולה מתחיל ושואל לאכל, אבל אם הוא אין שואל כלום אלא כששואלים אותו אומר צריך אני, בעינין דוקא שיהיה רופא אהד אומר כדכרין וזו מתני

דשמא שכח³⁸, אבל אחר שהוריעוהו שהיום יום-כפור והוא שואל לאכל אין צריכין לדקדק עליו יותר, ד'לב יודע מרת נפשו³⁹, ואחזוקי איניש ברשיעא לא מתוקנין. כתבו הפוסקים: אם החולה רוצה להחמיר⁴⁰ אחר שצריך לקח, עליו נאמר "אף את דמכם לנפשתיכם אדרש". עוד כתבו, (ו) בדמקום שמאכילין אותו אין צריך פניה⁴¹ על זה, דאנן רמקאן פטרה, כ"ל'שפן שלא היה רק בחצי שעה⁴², וכפרה לא נאמר רק על השוגג⁴³: ב (ו) רופא אהד אומר צריך, ואפלו אם הוא עב"ם או אשה, (ח) נאמנים להכחיש הרופא שני ישראלי שאומר אינו צריך, משום דספק נפשות להקל⁴⁴: (ט) ודוקא אם העב"ם הוא בקי, אבל כשאינו בקי (י) אינו נאמן להכחיש וישראל⁴⁵: (ז) ורופא אהד אומר אינו צריך, והחולה שותק או שאומר שאינו יודע, דאם גם החולה אומר שאינו צריך לא היו שומעין לרופא האומר שצריך, וכדלקמה בסעף ג: (ח) ואפלו קצתן יותר בקיאיין מקצתן, רוצה לומר, שאותן שנים שאמרו אינו צריך (י) הם יותר בקיאיין ומפלגין בתקמה זו, אפלו הכי אין הולכין אחריהם להחמיר בספק נפשות, כיון שגם האחרים האומרים שצריך לאכל הם גם-כן בקיאיין בתקמה זו, ועין במגן-אברהם ובא"ח רבה⁴⁶ שדעתם להורות בהפוסקים שסוכרין דכשהו שוין במגן הולכין אחר הבקיאיין ומפלגין בתקמה זו יותר, דלא כהרמ"א, (יט) אכן אם אותן האומרים שצריך הם מרבין, אזלינן בתר דיהו להקל אף שאינן חכמים ובקיאיין כל-כך: ג (ט) ויאם החולה ורופא אהד אומרים שאינו צריך כו', קא משמע לן ביה דמצרפינן דברי החולה לרופא, (יג) ולא אמרינן ביה דנבעת הוא ואינו מרגיש במחלתו, וכג"ל בסעף-קטן ג, כיון דגם רופא אהד אומר כמותו: (י) ורופא אהד אומר צריך וכו'. ואם הרופא ההוא

שְׁעַר הַצִּיּוּן

תרגום: 1 תלידע (כוליה).

(יח) וקעת מצאתי גם באשכול בהלכות ילדת שקבת בהדיא דהני ג' זמנים, שלשה בעהה השליש, מעת לעת מינין להו: (ט) ומכל מקום נראה דיש להאכילה פחות פחות מפשעו: (ב) כן משמע ברמב"ם פ"ק ב מהלכות שבת, עין שם, וכן כתב רבנו מנוח בפ"ק ב מהלכות שבת עשור, עין שם: (ג) דרבי-משה בסמ"ח זה ופשוט: (ג) אחרונים: (ד) גמרא: (ה) מגן-אברהם בשם רב"ז ושא"י: (ו) הנהו מ'מזוני פ"ק ב מהלכות שבת עשור: (ז) תשובת בני-ציון התרשות: (ח) פוסקים: (ט) לפי מה שקבת רמ"א לעיל בסימן שח סעף י' בה"ה: (י) אפלו אם הישראל גם-כן אינו בקי כמהו: (יא) ואפלו הם הרבה יותר במגן מאלו האומרים צריכין, דאין הולכין בספק נפשות בטר רב דעות, ובדלקמה בסעף ד, וזהו דהם גם-כן אינם חכמים כל-כך, כן בארו התוס' דברי הרמ"א: (יב) אלה רבה, דבזה מצרף דעת הרמב"ם דאזלינן בטר רב דעות, וכן משמע גם-כן במגן-אברהם: (יג) פוסקים: